

**GERECHTIGHEID, VREDE
EN HEELHEID VAN DE SCHEPPING**

**NIEUWSBRIEF VAN DE COMMISSIE MISSIONAIRE
BEWEGING RELIGIEUZEN**

Nummer 19, januari 2019

Redactioneel:

2018 was het jaar waarin de meeste machthebbers weer verzuimden om te werken aan een wereld die toekomst heeft. Enkele leiders van de grootste landen ter wereld (VS, Brazilië) verklaren openlijk dat klimaatverandering onzin is. Natuurbehoud zegt ze niks, want er moet geld worden verdiend. Het was het jaar waarin een oude generatie, groot geworden in een economie die bodems uitgraaft, bergen afschraapt en producten na gebruik weer uitbraakt, de toekomst van de aarde op het spel blijft zetten.

In zijn vredesboodschap voor 1 januari 2019 beschijft paus Franciscus wat voor hem de kern is van een waarachtige politiek: deze staat in dienst van de vrede en steunt op respect voor het recht en eerlijke dialoog. "Vrede", legt hij uit, "is zowel bedoeld voor elke mens zonder onderscheid en zonder discriminatie, als voor ons 'gemeenschappelijk huis', de planeet waar God ons heeft geplaatst om te leven en waarvoor we met heel veel aandacht zorg moeten dragen." Vrede is het resultaat van een politieke visie die het algemeen welzijn beoogt over grenzen heen én de vrucht van een vernieuwing van hart en geest. Paus Franciscus verwijst ook naar wat de Vietnamese kardinaal François-Xavier Nguyen Van Thuân schreef in een eigen soort zaligsprekingen: "Gelukkig de politicus die de waarde van zijn opdracht goed beseft en geloofwaardig is. Gelukkig de politicus die werkt voor het algemeen welzijn en niet voor eigen voordeel. Gelukkig de politicus die trouw en coherent blijft en eenheid tot stand brengt. Gelukkig de politicus die zich inzet voor radicale verandering, die kan luisteren en niet bang is." In 2019 staan ons verschillende verkiezingen te wachten. Laten we ons inzetten voor een politiek die echt het algemeen welzijn beoogt. De vredesboodschap is te vinden op:

http://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/peace/documents/papa-francesco_20181208_messaggio-52giornatamondiale-pace2019.html

Gerard Moorman

“De hoeveelheid geld die wereldwijd aan wapens wordt besteed is gegroeid naar meer dan 1200 miljard euro. Dit ongelooflijke cijfer staat gelijk aan 2,5 % van het mondiale BNP. Als slechts één procent hiervan zou worden aangewend voor ontwikkeling, zou de wereld veel dichterbij het behalen van haar ontwikkelingsdoelen staan.” - Ban Ki-moon

Bidden voor vrede

Op 15 december werd het boek 'Bidden om vrede en gerechtigheid in deze wereld' van An van der Wilt-Wiersema gepresenteerd. Het boek is gebaseerd op de oecumenische gebedskalender (*Ecumenical Prayer Cycle*) van de Wereldraad van Kerken. Het boek is te bestellen via:

<http://www.oecumenischegebedskalender.nl/423776386/product/3646389> Kosten € 25,00.

Minder geld naar clusterbommenmakers

Tien jaar na de ondertekening, heeft het wereldwijde verdrag dat clustermunitie verbiedt, een opmerkelijke impact op het beperken van investeringen in deze inhumane wapens. Dit blijkt uit het rapport *Worldwide Investments in Cluster Munitions*, dat begin december werd gepubliceerd door PAX en de Cluster Munitie Coalitie. Er staat vooral veel goed nieuws in het rapport. Het onderzoek vond 9 miljard dollar aan investeringen in 7 clustermunitieproducenten. De vorige update van het rapport, uit 2017, vond nog 31 miljard dollar aan investeringen. Deze enorme daling komt voornamelijk door het feit dat 2 grote Amerikaanse wapenbedrijven de productie en levering van clustermunitie hebben beëindigd. Ook ondernemen steeds meer banken en andere financiële instellingen en staten actie om een einde te maken aan investeringen in producenten van clustermunitie. “Steeds meer staten begrijpen dat investeren in clustermunitie bijdraagt aan productie van die wapens. In een tijd waarin clustermunitie weer wordt gebruikt, onder andere in de conflicten in Syrië

en Jemen, is het belangrijker dan ooit om investeringen in deze internationaal verboden wapens te beëindigen,” aldus Michel Uiterwaal van PAX en mede-auteur van het rapport. Ook een groeiende groep staten neemt hun verantwoordelijkheid. Sinds 2017 hebben acht extra landen verklaard dat investeringen in clustermunitie verboden zijn onder het Clustermunitieverdrag of hebben nationale wetgeving aangenomen die deze investeringen verbiedt. In totaal hebben 46 landen dergelijke stappen gezet. “Uit dit rapport blijkt duidelijk dat activisme door het maatschappelijk middenveld en duidelijke richtlijnen van regeringen een sleutelrol hebben gespeeld bij de wereldwijde afwijzing van producenten van clustermunitie”, voegde Uiterwaal eraan toe.

Bron: PAX, 3 december 2018

Cambodja 70ste ondertekenaar van VN-verdrag dat kernwapens verbiedt

Op 9 januari 2019 ondertekende Cambodja het Internationaal VN-Verdrag dat kernwapens verbiedt. Dat meldt ICAN, de Internationale Campagne voor de Afschaffing van Kernwapens. Cambodja is daarmee het 70ste land dat het anti-kernwapenverdrag (*Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*) ondertekent. Het VN-verdrag werd door de Verenigde Naties aangenomen op 7 juli 2017. Op Singapore na hebben nu alle Zuidoost-Aziatische landen het verdrag ondertekend. Thailand en Vietnam hebben het ook geratificeerd. Verwacht wordt dan meerdere landen in de regio in 2019 tot ratificatie zullen overgaan. In aanloop naar de ondertekening uitte Cambodja zijn “diepe bezorgdheid over de enorme humanitaire gevolgen van het gebruik van kernwapens” en stelde het land dat de afschaffing ervan “de enige garantie is tegen het gebruik van of dreiging met het gebruik van kernwapens.” Het verdrag treedt in werking wanneer 50 landen het geratificeerd hebben. Tot nu toe ondertekenden 70 staten het verdrag, en werd het 19 keer geratificeerd.

Bron: Pax Christi Vlaanderen

Oorlog en milieuschade

Dat oorlog leidt tot milieuschade wordt steeds duidelijker. Het meest in het oog springend zijn brandende olievelden of chemische fabrieken die het grondwater vervuilen. Toch werden in de onderhandelingen op de klimaatconferentie die in december plaatsvond in Polen deze onderwerpen niet besproken. Nog minder wordt gesproken over verarmd uranium dat op kogels en in tankbepantsering zit. Dit uranium zorgt voor besmetting van hele oorlogsgebieden. In Irak ligt 400.000 kilo aan verarmd uranium, in de Balkanoorlogen is ruim 15.000 kilo gebruikt. Ook in Syrië zijn dit soort wapens gebruikt. Omdat verarmd uranium een zwaar metaal is en bestempeld is als laag-radio-actief afval, kan het ernstige gezondheidsproblemen opleveren voor mensen die er aan blootgesteld worden.

In december, twee dagen na het begin van de klimaatop in Polen, nam de Verenigde Naties in New York met een grote meerderheid een resolutie aan die gebruikers van deze munitie oproept informatie te verschaffen over de locatie waar ze het vershoten hebben. Ook pleit de resolutie voor het geven van ondersteuning voor het opruimen van deze munitie in landen waar het is gebruikt.

Bron: PAX, 12 december 2018

ZORG VOOR DE SCHEPPING

“De uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd dwingen ons anders te gaan denken, zodat de mensheid niet langer een bedreiging vormt voor de aarde die ons draagt. We zijn geroepen om de aarde te helpen haar wonden te helen en zo doende ook onze eigen wonden te helen. Het gaat erom de gehele schepping te omarmen in haar diversiteit en wonderlijke schoonheid. De tijd is aangebroken voor het idee dat duurzame ontwikkeling, democratie en vrede onlosmakelijk bij elkaar horen.” - Wangari Maathai (1940 – 2011, Keniaanse milieu- en politiek activiste, in 2004 won ze als eerste Afrikaanse vrouw de Nobelprijs voor de Vrede)

Petitie aan Regering en Tweede Kamer over Brede Welvaart 2019 -2030

Na vele jaren van debat over en onderzoek naar nieuwe indicatoren, werd in 2018 uiteindelijk de ‘Monitor Brede Welvaart’ gepubliceerd. Voor het eerst werd in de Tweede Kamer over de schaduwzijden van onze welvaart in de volle breedte gediscussieerd.

De analyses en cijfers maken duidelijk dat Nederland beslag legt op een onrechtvaardig groot deel van de mondiale gebruiksruimte. Zolang de aarde nog ruimte genoeg had, leek dat geen probleem. Maar rond 1970 schoot de mensheid door de ‘duurzaamheidsbarrière’ van de aarde. De planeet werd voor ons te klein. Ondanks ernstige waarschuwingen, zoals in het Rapport van de Club van Rome (1972), ‘Our Common Future’ van de Verenigde Naties (1987) en recent de ‘Scientists Warning to Humanity’ van ruim 20.000 wetenschappers uit 184 landen (2017), hebben overheden verzuimd om tijdig de noodzakelijke maatregelen te nemen. Nederland was en is ook beslist geen voorloper. Op vele fronten doemen de knelpunten op en haast is geboden om onze en de mondiale samenleving nog een enigszins veilige toekomst te bieden. Daarom is verkleining van onze mondiale voetafdruk hoogst noodzakelijk geworden; het is een kwestie van mensenrechten en samen overleven, voor nu en voor vele generaties na ons. Gelukkig is de regering van plan om onze CO₂-uitstoot flink te verkleinen, want de klimaatontwrichting leidt nu jaarlijks al wereldwijd tot zeer ernstige schade en honderdduizenden slachtoffers.

Maar ook op andere gebieden zijn maatregelen nodig. Want het gaat om veel meer dan het klimaat, bijvoorbeeld de dramatische afname van de biodiversiteit, de kwaliteit en productiviteit van agrarische en visgronden, onze onevenredig grote claims daarop, en de overall optredende vervuiling van de aarde en van ons eigen leefmilieu. Blijven streven naar nog meer ongeclausuleerde economische groei is onverantwoord. Effectieve en rechtvaardige maatregelen zijn nodig om de genoemde problemen in samenhang op te lossen. Een aantal maatschappelijke organisaties, waaronder Vereniging Milieudefensie en de Werkgroep Voetafdruk Nederland boden op 22 januari een petitie aan aan de commissie Economische Zaken en Klimaat van de Tweede Kamer om te komen tot een beleid voor verkleining van onze mondiale voetafdruk.

Bron: Platform Duurzame en Solidaire Economie

Handreiking Geloofwaardig Beleggen

Op 30 november 2018 werd op het partijbureau van de ChristenUnie het eerste exemplaar van het boek 'Geloofwaardig beleggen' uitgereikt aan Tweede Kamerlid Carla Dik – Faber door zr Monica Raassen van de KNR en dominee Karin van de Broeke van de PKN. Het boek is een handreiking voor kerken, kloosters en andere kerkelijke instellingen die willen kiezen voor een duurzaam en geloofwaardig investeringsbeleid. Auteur Floris Lambrechtsen, adviseur verantwoord vermogensbeheerder, schreef het samen met enkele anderen in opdracht van de Protestantse Kerk Nederland en de Konferentie Nederlandse Religieuzen. PKN en KNR laten zien dat ze de zorg voor de aarde serieus nemen. Wereldwijd hebben religieuze instellingen circa tien procent van het belegd vermogen onder beheer. Het is zaak dat geld zodanig in te zetten dat het ten goede komt aan hun maatschappelijke doelen. Duurzaamheid en zorg voor de aarde horen daarbij. Dat dit niet ten koste hoeft te gaan van het rendement maakt het boek duidelijk. Met het uitgeven van deze handreiking hopen de organisatie lokale kerken

en religieuze orden en congregaties te stimuleren tot een duurzaam en geloofwaardig investeringsbeleid.

Geloofwaardig Beleggen. Floris Lambrechtsen. Uitgeverij Lenthe. ISBN 978-9-075458-97-8 Prijs: € 12,50. Ook te bestellen bij de KNR; communicatie@knr.nl of 073-6921321

Ook kleding veroorzaakt plastic soep

Toen polyester zo'n zeventig jaar geleden op de markt kwam, werd het onthaald als een wondervezel omdat het sterk, sneldrogend, goedkoop en slijtvast is.

Maar recente onderzoeken wijzen op een andere eigenschap: door het wassen van kleding komt jaarlijks een half miljoen ton microvezels in de oceanen terecht.

Omgerekend meer dan 50 miljard plastic flessen. Een synthetisch fleecvest laat per wasbeurt zo'n 1,7 gram aan microvezels los, oudere vesten zelfs twee keer zoveel. Goede alternatieven voor polyester zijn wol, katoen, linnen, hennep, brandnetel en bamboe, bij voorkeur uit biologische teelt vervaardigd en onder goede arbeidsomstandigheden. Informatie over schone kleding is te vinden op schonekleren.nl

Bron: ZOZ, jan/febr. 2019

Warme Truiendag op 15 februari

Elk jaar weer gaan Nederlanders in hartje winter energieverpilling te lijf: door de verwarming lager te zetten en energiebesparingsuccessen te delen. De Warme Truiendag werd in 2007 in Nederland geïntroduceerd door het Klimaatverbond en wordt jaarlijks op of rond 16 februari gevierd. Dit jaar vindt de Warme Truiendag in Nederland plaats op vrijdag 15 februari. Meedoen is simpel: zet de verwarming lager, trek een warme trui aan en bespaar gezellig en comfortabel 6% energie - en dus 6% CO2 - per graad! Een speciale website biedt volop tips en informatie:

www.warmetruiendag.nl

“Een cultuur die geen benul heeft van de essentiële interactie tussen moraliteit en macht, die management technieken verwacht met wijsheid, die niet beseft dat mededogen de maat is waarmee een beschaving moet worden gemeten en niet haar vermogen om te consumeren, die veroordeelt zichzelf tot de dood.” - Chris Hedges (Amerikaans journalist, dominee en hoogleraar)

Inspiratiedag Kerkproeverij 12 april

Het initiatief om mensen uit te nodigen mee te gaan naar een kerkdienst, Kerkproeverij, krijgt in 2019 een vervolg, te weten in het weekend van zaterdag 28 en zondag 29 september.

Geloofsgemeenschappen zijn vrij om zelf een andere datum te kiezen, wanneer dit in hun lokale situatie beter past. De Raad van Kerken heeft de kerngroep die de volgende Kerkproeverij voorbereidt, opdracht gegeven een inspiratiedag te organiseren, die op 12 april 2019 bij de Evangelische Omroep in Hilversum wordt gehouden. In aanloop naar de nieuwe campagne kunnen kerken dan praktische suggesties en inhoudelijke toerusting krijgen. Aanmelden is mogelijk via:

<https://portal.eo.nl/kerkproeverij/>

Kerstboodschap van hindoes aan katholieken

De Hindoe Raad Nederland schreef een boodschap aan de katholieke gemeenschap ter gelegenheid van Kerstmis. “De aanhangers van zowel de Katholieke kerk als van het Hindoeïsme zijn vanuit hun levensbeschouwing ten diepste verenigd in de gemeenschappelijke ambitie de wereld beter te maken dan die vandaag is”, schrijft de Hindoe Raad Nederland in de boodschap. De Raad schrijft verder dat die ambitie geen sinecure is in een wereld die verscheurd lijkt door tegengestelde machten en waarin krachten elkaar eerder lijken tegen te werken dan met elkaar naar een gedeeld resultaat te streven. De Hindoe Raad Nederland: “Toch is het juist in deze tijden dat de boodschap van universele liefde meer dan ooit moet worden beschermd en uitgedragen. Immers, in een verschalende wereld zijn warmte, liefde, oprechtheid en mededogen waarden die meer dan ooit nodig zijn.”

Bron: *RKKerk.nl*

Biddag 2019: brochure 'Werkende armen'

In februari 2019 verschijnt een bezinningsbrochure van de Raad van Kerken in samenwerking met Kerk in Actie, onder de titel 'werkende armen'. De uitgave verschijnt in het kader van biddag, dankdag en zondag van de arbeid. Kerken lopen er al langere tijd tegenaan dat mensen weliswaar werk hebben, maar voor hun levensonderhoud toch voor een deel afhankelijk zijn van noodhulp of voedselbank. Alarmbellen gingen rinkelen toen de afgelopen jaren bleek dat meer dan de helft van kinderen in armoede werkende ouders hebben. De brochure is voor € 4,00 (inclusief portokosten) te bestellen via rvk@raadvankerken.nl.

VLUCHTELINGEN

“Hoop heeft twee prachtige dochters; hun namen zijn Woede en Moed. Woede over de manier waarop de dingen zijn, en Moed die ervoor zorgt dat ze niet zo blijven als ze zijn.” – Augustinus van Hippo

Kerken wereldwijd steunen kerkasiel

De Wereldwijde Gemeenschap van Gereformeerde Kerken (WCRC) schaart zich achter het kerkasiel voor de Armeense familie Tamrazyan in Den Haag. In het Haagse buurt-en-kerkhuis Bethel is al wekenlang een kerkdienst gaande om te voorkomen dat de kinderen Tamrazyan (15, 19 en 21 jaar) uitgezet worden. De WCRC, die honderd miljoen christenen uit 110 landen vertegenwoordigt, staat achter de bescherming die de kerk het met uitzetting bedreigde gezin biedt.

De twee WCRC-bestuursleden Hanns Lessing uit Duitsland en Philip Peacock uit India bezochten half december de doorlopende kerkdienst. Speciaal daarvoor waren ze vanuit het Duitse Hannover, waar de WCRC zetelt, naar Den Haag gereisd. “Voor ons is dat een belangrijke steun en een grote bemoediging”, zegt Derk Stegeman, die het kerkasiel coördineert. Het tweetal vertelde

over de verbinding die de protestantse kerk van oudsher heeft met vluchtelingen, zegt Stegeman. “Ze hebben ons ook expliciet bemoedigd dat deze vieringen in het hart van de christelijke traditie staan en heel eigenlijk zijn. Ook hebben ze met ons gebeden.”

De Protestantse Kerk in Nederland sprak zich kort na het begin van het kerkasiel al uit voor het initiatief. Scriba René de Reuver onderstreepte dit door zelf in Bethel een dienst te leiden. In zijn kerstboodschap schreef hij dat de omgang in de politiek met het kinderpardon gedreven wordt door angst. “We weten het allemaal: angst is een slechte raadgever. Maar hoe vaak heeft dat veelkoppige monster ons wel niet te pakken.”

Bron: Nederlands Dagblad, 17 december 2018

AGENDA

25 januari, Amsterdam. *Oecumenisch gebed in de bidweek voor de eenheid.* Om 20.00 u. houdt de Gemeenschap van Sant’Egidio een oecumenisch avondgebed in de Mozes en Aäronkerk in Amsterdam in het kader van de week van gebed voor de eenheid van de christenen. Voorganger is ds. Emad Thabet, predikant van de Arabische Protestantse Kerk Amsterdam. Het gebed is in het Nederlands. Adres: Waterlooplein 207, Amsterdam

26 januari, Ede. *Werkconferentie ‘Geloven in mensen’,* voor iedereen die zich vanuit een kerk, parochie, diaconie of organisatie inzet tegen armoede en schulden. Naast een programma met boeiende sprekers zal er in een dertigtal

deelsessies veel ruimte zijn voor uitwisseling van kennis en ervaring. De workshops zijn onderverdeeld in een aantal categorieën: informatief, zelf in actie komen, samenwerken, overheid, creatief en bezinning. Er is ook ruimte voor meer creatieve vormen en bezinning: van bibliodrama tot discussie over hulpverlening versus solidariteit. Tijd: 9.45 – 15.00 uur. Plaats: Christelijke Hogeschool Ede. Kosten: € 12,50. Voor meer informatie en aanmelding zie www.geloveninmensen.nu

1-3 februari, Megen: Franciscans Jongerenwerk: interreligieuze ontmoeting. In een tijd waarin er volop strijd was tussen christenen en moslims zocht Franciscus van Assisi de ontmoeting met de Sultan van Egypte.

Nu precies 800 jaar geleden. De Sultan bleek niet het wilde beest te zijn waar velen hem voor hielden, integendeel. Interreligieuze ontmoeting, een uitdagende stap toen en voor ons nu.

Locatie: Franciscanen, Kloosterstraat 6, Megen.
Begeleiding Br. Theo van Adrichem. Kosten: € 65,00. Voor meer info en aanmelding: FJW@franciscanen.nl

8 februari, feestdag van de H. Bakhita, gebedsdag tegen mensenhandel

Op 8 februari wordt de H. Bakhita herdacht. Enkele jaren geleden heeft de paus deze datum ook uitgeroepen tot wereldgebedsdag tegen mensenhandel. In de Missionaire Agenda nr. 2018-4 en op de [website van de KNR](#) vindt u liturgische bouwstenen voor deze gebedsdag.

23 februari, Amsterdam: [Startdag 800 jaar ontmoeting Franciscus en de Sultan](#)

De Franciscaanse Beweging organiseert dit jaar diverse activiteiten rond interreligieuze ontmoeting. Hiermee wordt herdacht dat het precies 800 jaar geleden is dat Sint Franciscus de Sultan ontmoette. Tijdens deze startdag vertellen een moslim en een christen over hun ervaringen. Willem Marie Speelman ofs (Franciscaans Studiecentrum) gaat in op de historische ontmoeting. Er wordt een bezoek gebracht aan de Al Ummah moskee, vlakbij het stadsklooster. Aan het eind van de dag wordt de Nederlandse vertaling van het boek 'The Saint and the Sultan' van Paul Moses gepresenteerd.

7 maart Utrecht Opening Hongerdoekentoonstelling

Op 7 maart wordt in de Domkerk in hartje Utrecht de Hongerdoekentoonstelling feestelijk geopend. Hongerdoeken werden in de middeleeuwen in de kerk gebruikt om tijdens de vastenperiode het altaar aan het zicht te onttrekken. De laatste jaren is deze traditie door moderne kunstenaars nieuw leven ingeblazen, met prachtige schilderijen als resultaat. Sommige abstract, andere juist heel concreet. Ze hebben echter allemaal één ding gemeen: ze vertellen ons een verhaal. Een verhaal over [Nieuwsbrief GVS januari-februari 2019](#)

mensen en over God. De expositie is vrij toegankelijk tijdens de vastenperiode. De Domkerk is dagelijks geopend. Zie <http://www.domkerk.nl> voor de openingstijden.

22 maart, Utrecht Symposium In vrede samenleven

Het klooster Mar Musa nam in Syrië tot het uitbreken van de oorlog (2011) een bijzondere plaats in. Hier werd de interreligieuze dialoog dagelijks in praktijk gebracht. Inspirator van het klooster was de Syrisch-katholieke priester en jezuïet Paulo Dall'Oglio. Op 29 juli 2013 werd hij gevangengenomen door IS. Sindsdien is niets meer van hem vernomen. Voor zijn leven wordt gevreesd. Medeleden van de gemeenschap zetten zich onvermoeibaar in voor vrede en interreligieuze dialoog in Irak en Syrië. Tijdens dit symposium zullen drie sprekers het woord voeren. p. Jens Petzold zal spreken over zijn ervaringen op het gebied van de interreligieuze ontmoeting en dialoog in Syrië en Irak. Dhr. Rasit Bal en prof. dr. Marcel Poorthuis zullen spreken over godsdienstvrijheid, verdraagzaamheid en interreligieuze dialoog in Nederland.

26 maart, Utrecht [Compassie en Natuur](#)

Tijdens het eerste CompassieCollege vertelt Matthijs Schouten, ecooloog en filosoof bij Staatsbosbeheer, over de noodzaak ons fundamenteel te herbezinnen op onze verhouding tot de natuur. De avond is onder leiding van Annemieke Wiercx, begeleider natuurretraites en ontwikkelaar van vitale zones.

COLOFON:

De CMBR is de missionaire commissie van de Konferentie Nederlandse Religieuzen. Deze nieuwsbrief verschijnt zes keer per jaar en is de opvolger van de elektronische nieuwsbrief 'Op zoek naar sporen van God'. Met deze nieuwsbrief willen we religieuzen en (leken-) missionarissen informeren over actuele thema's rond gerechtigheid, vrede, heelheid van de schepping en interreligieuze dialoog.

Reacties en suggesties kunt u sturen naar:

Postbus 111

5201 AC 's-Hertogenbosch

Tel. 073- 692 13 88

Email: cmb@knr.nl